

O'RTA TA'LIM TIZIMIDA- SPORT TURIZMI SOG'LOMLASHTIRISH OMMAVIY IJTIMOYIY HARAKAT SIFATIDA.

Usmonov Alisher G'offorali o'g'li
O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va
sport universiteti Farg'ona filiali
“Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati”
kafedra bo'limi o'qituvchisi

Annotatsiya. Sport turizmi - bu tabiiy to'siqlarni yengib o'tishda odamni sport bilan takomillashtirishga qaratilgan sport turi hisoblanib, maktab yoshdagi o'quvchi yoshlarni hozirgi zamon internet va zamonaviy texnika rivojlangan bir paytda noodatiy va zararli omillardan chetlanib, jamoaviy sport turizmida vaqtlarini unumli maroqli tashkillagan holda, sog'lom turmush tarziga rioya etish jismoniy siftlarini rivojlantiri, hayotida uchraydigan har qanday to'siq qiyin holatlarni o'zi bartaraf etishda motivatsiya uyg'otish.

Kalit so'zlar: spot turizm, internet o'yinlari, onlayn hayot, to'siqlarni yengib o'tish, klub, marshrut hujjatlari, yo'l xaritasi, Favqulodda vaziyatlar, Qurolli Kuchlar, ekstremal ekologik sharoit, musobaqa- chempionatlar, asbob-uskunalari hamda inventarlar.

Mavzuning dolzarbligi. Shahar aholisi tabiiy muhitdan keskin farq qiladi Shu bilan birga, davrimiz shahar va qishloq yoshlarimizning salbiy tomonlari ham yo'q emas – hozirgi kunda dolzarb muammolardan biri, juda ham avj olgan internet o'yinlari, telefonga yoshlarning qiziqishini ortishi, onlayn hayot, va hokazolardan kelib chiqib, birinchi xulosa chiqarishimiz mumkinki: barcha "salbiy tomonlari" bo'lgan shahar va qishloqlar sport turizmiga qiziqish uyg'otish uchun eng qulay muhit hisoblanadi.

O'rganilganligi. Sport turizmi - bu tabiiy to'siqlarni yengib o'tishda odamni sport bilan takomillashtirishga qaratilgan sport turi hisoblanadi. Respublikamiz aholisining sport turizmga kirish jarayoni maktablardan deb fikr bildirsak hech mubolag'a bo'lmas, yurtboshimiz ta'kidlaganlaridek yurtimizning qadr qimmat-qudrati yoshlarimizning qo'lida. Shu jumladan o'rta ta'lim muassasalarida sport turizmi ishqibozlari guruhini tashkil etish. Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-apreldagi PF-6199-sonli farmonlari turizm, sport va madaniy meros sohalarida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida farmonlari bejiz emas. Bu borada hududiy turistik klublar tizimi tomonidan mikrorayon, tuman, shahar va viloyat darajasidagi hududiy vazifa muvaffaqiyatli hal etish. Turistik klub -

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

bu turli yoshdagi odamlar muloqot qiladigan, guruhlarga birlashadigan, mashg'ulotlar va yangi marshrutlarni rejalashtiradigan, maslahatlashadigan, sport turizmi nazariyasi va amaliyotini o'rganadigan, marshrutga boradigan, sayohatdan so'ng yig'iladigan, uyushtiriladigan samarali, o'zini o'zi tashkil etadigan joy. bayramlar. Shunday qilib, klub butun jarayonning asosiy shakllantiruvchi boshlanishi hisoblanadi[1;2;5;]. Sport turizmi klubiga kelganidan keyin sport jamoa guruhi faol shakllantiriladi va maslahatlashuvlar, marshrut tanlash va jihozlarni tanlashdan so'ng guruh marshrut hujjatlarini tayyorlaydi va marshrut malaka komissiyasiga taqdim etadi, u marshrut bo'yicha bilimlarni puxta tekshirib bo'lgach, u marshrutga chiqariladi. Yo'l xarita qoidalari va xavfsizlik mexanizmlari haqida batafsil ma'lumot bermasdan, shuni aytish kerakki, marshrut kitobini olgandan so'ng, guruh mahalliy (sayohat hududi) Favqulodda vaziyatlar vazirligiga marshrutga kirish to'g'risida xabar beradi. Sport turizmi tadbirining turiga qarab, guruh o'zini asosiy marosim o'tkaziladigan tabiiy muhitda topadi - guruh to'siqlarni va ushbu muhitning barcha ekstremal omillarini mustaqil ravishda yengib chiqadi. Bu yerda inson tabiatni bilish quvonchini his qila boshlaydi, bu yerda ma'naviy va jismoniy sifatlarini shakllantiradi, hayotiy tajriba to'planadi. Sayohatdan qaytgach, guruh dalolatnoma tuzadi, uni qabul qiladi, keyin guruhlar erishgan natijalar tomonidan baholanadi va natijada toifalar va unvonlar beriladi. Agar uyushmagan holda o'quvchilar o'zlari uchun katta xavf ostida bo'lib, murakkab turistik marshrutlarni tayyorlash va o'tish bosqichlarini mustaqil ravishda bosib o'tadilar. Favqulodda vaziyatlar vazirligining mahalliy hokimiyat organlarida ro'yxatdan o'tmasdan, marshrutni tark etish va qaytish uchun nazorat sanalari bo'lmasa, guruh favqulodda vaziyatlarda shoshilinch yordam olish imkoniyatidan mahrum bo'ladi, ya'ni, sog'likka, ba'zan esa hayotga asossiz xavf tug'diradi. Bu guruhlar davlat uchun juda katta havf tug'diradi.[3;4;6;]

Tadqiqotning maqsad-vazifasi. Sport turizmi sog'lomlashtirish ommaviy ijtimoiy harakat sifatida uch guruh muammolarni hal qiladi:

1. Ijtimoiy vazifalar: Yoshlarni Qurolli Kuchlar safida xizmat qilishga tayyorlash (harbiy-amaliy vazifalar); sport turizmi maxsus jihozlarni o'zlashtirish; sport turizmi yo'nalishlarini ishlab chiqish va joriy etish; ekstremal ekologik sharoitlarda omon qolish usullarini o'zlashtirish; tabiiy to'siqlarni yengish yo'llarini o'zlashtirish.

- Jamoat manfaatini amalga oshirish marshrutida ishlash: tabiiy muhit monitoringi; ilmiy-tadqiqot muassasalarining vazifalarini bajarish.

- Salomatlikni mustahkamlash va sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish maqsadida maktab o'quvchilarining barcha guruhlarini yuqori darajada qamrab olish.

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

- O'rta ta'lim maktablarining ijtimoiy zaif va muammoli guruhlarini sog'lomlashtirish sport turizmiga jalb qilish: nogironlar; chekish va ichishga e'tibor qaratayotgan bolalari; ota-onasi uzoqda ishlaydigan bolalar; qiynalgan o'smirlar; kam ta'minlangan oilalar.

- Aholi uchun dam olish va ijodkorlikning demokratik shaklini ta'minlash.

- Tuman, shahar viloyatlar aro do'stlik rishtalarini mustahkamlash;

2. Shaxsiy vazifalar:

- Ma'naviy sohalarni shakllantirish: tabiat bilan muloqot orqali ta'limni ham rivojlantirish; axloqiy va irodaviy fazilatlarni shakllantirish; jamoa tuyg'usini shakllantirish; vatanparvarlik ruhini rivojlantirish;

- Shaxsning ekologik tarbiyasi;

- Natijalariga qarab toifalar va unvonlarini berish bilan sport turizm standartlariga rioya etilishini ta'minlash.

- Inson hayoti uchun kerakli bo'lgan ko'nikma va malakalarni rivojlantirish;

- Tabiiy muhitda insonning hayotiy ta'minoti va o'zini o'zi boshqarish (hayotiy qiyinchiliklarni yengib o'tish motivatsiyasini oshirish).

- oilaviy turizmni rivojlantirish (bolalarni tarbiyalash uchun ajoyib ko'rgazmali o'rnak maktabi).

- Sport turizmi sog'lom turmush tarzining elementidir;

3. Turistik va tashkiliy vazifalar

- Samarali tijorat dasturini ishlab chiqish: ekstremal sport turizmning shakllantirish; sport turizm xizmatlari sohasini kengaytirish; shahar tashqarisida yangi ish o'rinlarini ochish; tabiiy muhitda turistik markazlarni qurish va ulardan foydalanish.

Tadqiqot uslublari. Sport turizmi yo'nalishlari bo'yicha moddiy-texnika bazasini rivojlantirish hamda mustahkamlash, ulardan maksimal darajada va samarali foydalanishni ta'minlash, sport asbob-uskunalarini hamda inventarlarining mamlakatimizda ishlab chiqarilishini tashkil etish va kengaytirish bo'yicha takliflar tayyorlashda qatnashish.

Natijalar tahlili. So'nggi yillarda respublikada sport turizm sohasini yanada rivojlantirishda, integrativ yondashuv asosida maktab o'quvchilarini jismoniy tarbiya va sport turizmiga keng jalb etish infratuzilmani yaxshilab, turizm salohiyatini yuqori bo'lgan hudud maktablarining o'zaro bog'liqligi ta'minlandi. Sport turizm sayohati uchun qulay shart-sharoitlar yaratildi, madaniy merosni muhofaza qilishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar bosqichma-bosqich amalga oshirildi. Shu bilan birga, yaratilgan imkoniyatlarga qaramasdan sport turizmi, va madaniy meros sohasini

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

rivojlantirish borasidagi ishlar talab darajasida tashkil etilmoqda, raqamlashtirish va hududiy xususiy sheriklik, shu jumladan xususiy sektorlarning ushbu yo‘nalishlardagi rolini oshirish bo‘yicha o‘z yechimini topdi.

Xulosa. Respublikamizdagi barcha vazirlik va idoralar (jumladan huquqni muhofaza qiluvchi organlar) uchun sport turizmi normativlarini ishlab chiqish va qabul qilish bo‘yicha yagona siyosatni olib boorish, hamda mamlakatimizda zamonaviy jumladan, sport turizmi o‘yinlari, ekstremal: qishki - yozgi sport turlarini rivojlantirishni rag‘batlantirish va qo‘llab-quvvatlash, ilg‘or xalqaro tajribani hisobga olgan holda, sport tayyorgarligi jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, sport turlari bo‘yicha milliy chempionatlar darajasi va sifatini oshirish, tuman, shahar, viloyatlar o‘rtasida musobaqalar tashkil etish, o‘quvchi yoshdagi bolalarni sport raqobatiga va taqiqlangan preparatlar ishlatilishiga qarshi tizimli choralar ko‘rishni ta‘minlash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shahbazova G. Physical Culture Of Preschool Children //Journal of Academic Leadership. – 2022. – T. 21. – №. 1.
2. Shahbazova G., Alisher U. THE IMPORTANCE OF WATER HARDENING OF PRESCHOOL CHILDREN //INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876. – 2022. – T. 16. – №. 3. – C. 41-45.
3. Muratova, G. R. "MODERN REQUIREMENTS FOR THE CREATION OF EDUCATIONAL PUBLICATIONS ON PHYSICAL EDUCATION FOR SECONDARY SCHOOLS." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.5 (2023): 1-4.
4. Муратова, КПИ Г. "АКТИВИЗАЦИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ ПУТЁМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОРЕВНОВАТЕЛЬНО-ИГРОВОГО МЕТОДА." Science Promotion 4.1 (2023): 24-29.
5. Makhmudovich, Gafurov Abdushokir, Gafurov Abduvohid Makhmudovich, and Yuldasheva Jamilakhan Mukhtorovna. "The role of gymnastics in the educational process." *Open Access Repository* 8.12 (2022): 5-8.
6. Mukhtorovna, Yuldasheva Jamilakhan. "EFFECTIVE WAYS OF MANAGING THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN THE FIELD OF SPORTS." *Open Access Repository* 8.12 (2022): 693-697.

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

7. Mukhtarovna, Yuldasheva Jamilakhan, Melikhujayeva Noilakhan, and Mirzarahimova Muhtasarkhan. "THE PECULIARITY OF TAKING GYMNASTICS CLASSES WITH STUDENT GIRLS." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 12.03 (2023): 47-51.
8. Umarov, Abdusamat Abdumalikovich, and Zulxumor Urinboyevna Umarova. "Talaba-yoshlarni jismoniy sifatlarini rivojlantirishda milliy va harakatli o'yinlarning o'rni." *Scientific progress* 4.1 (2023): 260-265.
9. Umarov, A. A., and L. I. Kutyanin. "New defoliant: search, properties, application." *Chemistry* (2000).
10. Ahmedov, U. (2019). Interaction patterns in elt teaching: group work and pair work. *Theoretical & Applied Science*, (12), 170-172.
11. Sultonov, Usmon Ibragimovich. "METHOD OF CONTROLLING THE TRAINING PROCESS OF LONG-DISTANCE RUNNERS." *Eurasian Journal of Academic Research* 2.3 (2022): 132-137.
12. Ibragimovich, Sultonov Usmon. "DYNAMICS OF MORPHOLOGICAL INDICATORS IN THE PHYSICAL DEVELOPMENT OF LONG-DISTANCE RUNNING." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.01 (2022): 129-132.
13. Ibragimovich, Sultanov Usmon. "DYNAMICS OF FORMATION OF PHYSICAL DEVELOPMENT AND PHYSICAL TRAINING OF LONG DISTANCE RUNNERS." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol 7.6 (2019)